

גישה התפתחותית בחינוך לחיי עבודה

ההתייחסות הכוללנית לעבודה וראייתה הבלתי נפרדת מחייו ומאישיותו של האדם, מוכיחות כי הוראת תחום זה צריכה להתחיל מרגע כניסתו של הילד לבית הספר. אכן, התפיסה העצמית של הילד כאדם עובד כבר מתפתחת בגיל הרך. סופר וברולין (Super, 1975, Brolin, 1997) מונים חמישה שלבי צמיחה שבהם מתפתחת ומתגבשת התפיסה העצמית־מקצועית של הפרט.

השלבים הם:

שלב הצמיחה מראשית החיים עד גיל ההתבגרות; שלב הבדיקה העצמית הכולל את התקופה מגיל ההתבגרות עד אמצע שנות העשרים; שלב ההתבססות, הנמשך עד לאמצע הבגרות; שלב האחזקה החל לאחר שאדם הגיע לשיא הקריירה שלו ולבסוף שלב השקיעה. **בתקופת בית הספר חשובים שני השלבים הראשונים שבהם מגבש הילד את זהותו בעבודה.**

בשלב הצמיחה הראשון הילדים מתחילים לפתח תפיסה עצמית-מקצועית במשחקי תפקידים, צפייה באנשים העובדים בבית ומחוץ לבית, מילוי תפקידים ומטלות כגון עזרה במטבח, בסידור החדר, בגינה ובקניות. הבית ובית הספר, אינם רק מקומות שבהם הילד צופה בנעשה סביבו, אלא גם מקומות להתנסות בעבודות שונות. 'מרכז נופש', 'בית מלון', 'מסעדה', 'בית ספר', 'מכבסה' וכיו"ב, הם 'מפעלים' יצרניים. כשהילד גדל, מתרחב מגוון ההזדמנויות שלו ומגוון החוויות שלו במסגרות שמחוץ לבית.

בשלב השני של הצמיחה, שלב הבדיקה, צעירים וצעירות מתנסים בסוגים שונים של עבודות חלקיות הנעשות במסגרות מגוונות.

בהתנסויות אלו הם בודקים לא רק את מקומות העבודה ובמה כרוכה כל עבודה, אלא גם את עצמם, את נטיותיהם וכישוריהם, את שטחי ההתעניינות שלהם ואת ידיעותיהם, כמו גם את חולשותיהם ואת כישלונותיהם. בעולם המודרני, ניתנת לצעירים האפשרות להתנסויות שונות מסוג זה כאשר הם, בדרך כלל, ממשיכים לקבל תמיכה כלכלית וחברתית מהמשפחה ומבית הספר.

לעתים קרובות לתלמידים בחינוך המיוחד חסך רציני ואף עיוותים מבחינת החוויות שעברו מגיל צעיר בנושא 'עבודה'. במקרים רבים לא קיבלו תפקידים בבית ובגן והם פסיביים ונעדרי יזמה. גם במקרים שבהם הם יוצאים עם המשפחה לערוך קניות, למשל, הם לא שותפים פעילים בבחירת הפריטים, בבדיקת מחירים ובתשלום. מאוחר יותר,

בגיל ההתבגרות, איהצלחה במקום עבודה נחשבת, לעתים קרובות, לכישלון אישי, לחוסר רצון להשתלב בעולם העבודה ואף לכפיות טובה כלפי אלו שחיפשו להם מקום עבודה ו"סוף סוף" מצאו מעסיק ש"מוכן" להעסיקם.

לכן מומלץ שבתי הספר יתייחסו אל החינוך לחיי עבודה כתהליך של התפתחות (Brolin, 1997) ויכינו תכניות ופעילויות שיתמודדו עם ארבעה משתנים התפתחותיים:

מודעות לחיי עבודה

חקירה

הכנה לעבודה

מציאת מקום עבודה מתאים

ראה: מודל החפיפה ושיחות קבוצתיות כאן, עמ' 37-45.

